

УДК 37.0153:37.064.2.

МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА У ВІЙСЬКОВИХ ВИШАХ

Клавдія Панасюк

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
вул. Героїв Майдану, 32, 79026, Львів, Україна
тел.: 096 449 98 31
ел. пошта: prima1945@ua.net
<https://orcid.org/0000-0003-1452-6743>*

У статті розглянуто значення мовленнєвої культури у діяльності офіцера-військового. Проаналізовано загально-соціальні й локальні чинники, які впливають на формування культури мовлення майбутніх офіцерів. Обґрунтовується думка, що найоптимальніший шлях удосконалення і розвитку мовленнєвої культури у військовому середовищі є створення належного мовного режиму.

Ключові слова: мовлення офіцера-військового, мовленнєва культура, соціальні чинники впливу, мовленнєва особистість, мовний режим.

Постановка проблеми. Стан сучасної мовленнєвої культури не може не викликати занепокоєність. Мовознавці дедалі частіше нарікають, що в наш час важко зустріти людину з правильним мовленням. Навіть з'явилося таке поняття як екологія мовленнєвого середовища, тобто те, що потребує порятунку, захисту, очищення.

Людина, яка ставиться до свого мовлення будь-як, то і мислить будь-як: неточно, приблизно, неправильно. Вона неодмінно відчуватиме труднощі в житті, бо їй важче викласти свою думку, непросто когось у чомусь переконати, відстояти себе, а, отже, як наслідок, важче просунутись по службі. Вчені довели, що особи високої мовленнєвої культури досягають більшого життєвого успіху і не втрачають здорового глузду до глибокої старості.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Мовленнєва культура – явище багатоаспектне, а тому активізує наукові зацікавлення багатьох дослідників: мовознавців, психологів, філософів, соціологів, письменників, журналістів. Так, зокрема, загальнотеоретичні проблеми культури мови досліджують Н. Бабич, С. Єрмоленко, І. Кочан, М. Пентилюк, О. Сербенська, лінгводидактичні – М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Захарук-Дуке, С. Караман, Л. Мацько, комунікативні стратегії – Ф. Бацевич, А. Вежбицька, А. Москаленко, О. Селіванова; культуру ділового спілкування – А. Загнітко, Ф. Хміль, С. Шевчук, Т. Чмут; психологію ділового мовлення – О. Леонтєв, І. Синиця, невербальні засоби спілкування – Я. Радевич-Винницький, О. Леонтєв, Ф. Хміль, особливості формування і розвиток мовлення викладачів і вчителів – М. Граб, О. Караман, О. Муромцева, В. Пасинок, К. Тимофіїва; специфіку мови радіо- і телебачення – А. Багмут, З. Галаджун, С. Єрмоленко, О. Карабута, В. Лизанчук, Ю. Покальчук; питання формування мовленнєвої культури майбутніх офіцерів прикордонної служби – І. Сніцар, С. Шумовецька, Т. Щеголева; питання еколінгвістики – С. Ключко, В. Пасинок, К. Татаренко, В. Шупеніна; культуру мовлення студентів нефілологічних спеціальностей – Л. Барановська, І. Варнавська, О. Онуфрієнко, М. Пентилюк; удосконалення культури мовлення аграрних вишів – С. Амеліна, В. Берегова, Л. Вікторова, І. Голубовська, О. Прокопова, Т. Фоменко.

Проте питання формування мовленнєвої культури майбутніх військовиків все ще залишається поза увагою вчених. **Метою статті є** аналіз значення мовленнєвої культури у процесі становлення майбутнього офіцера-військового. Розгляд тих чинників, які впливають на її формування та удосконалення. Визначення можливих шляхів вирішення основних завдань виховання мовленнєвої культури.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах розбудови Збройних сил України, прямування її до простору НАТО, зростання престижу особистості у війську, орієнтація вищої військової освіти на посилення зв'язку змісту навчання за обраним фахом особливого значення набуває проблема культури мовлення. Адже, безперечно, офіцер-військовик має бути добре обізнаним з теоретичними тонкощами своєї професії, до автоматизму зведеними практичними вміннями та навичками. Однак, не зможе їх результативно використати, якщо не володітиме належною мовно-мовленнєвою культурою. Важливо, наскільки адекватно він сприймає людей, як звертається до колег і підлеглих, наскільки вміло починає розмову, чи обирає відповідний тон або стиль спілкування, чи чує співрозмовника, чи намагається зрозуміти його, як ураховує взаємні побажання, інтереси, настрої, як добирає слова, щоб підтримати, переконати, застерегти, поспівчувати, виявити просту людську увагу. Отже, мовленнєва культура – це такий набір і така організація мовленнєвих засобів, які в певній ситуації спілкування, за дотримання сучасних норм мовлення та етики, дозволяють забезпечити найбільший ефект у досягненні поставлених комунікативних завдань.

Важливу роль у вирішенні багатьох питань, пов'язаних із проблемою мовленнєвої культури у ЗСУ, мають відігравати військові виші, де формується і удосконалюється сучасний український офіцерський корпус. Та генерація військових інтелектуалів, яка в майбутньому будуватиме країну і гарантуватиме їй безпеку.

Мовно-мовленнєві компетенції у своїй **Almamater – військовій академії – майбутні офіцери** здобувають передусім на заняттях з навчальної дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням”. Саме їй належить пріоритетна роль серед інших гуманітарних предметів. Навчальна дисципліна “Українська мова за професійним спрямуванням” у ВВНЗ має свої особливості, які впливають із тих завдань, що має виконувати офіцер у військах.

До основних завдань дисципліни належать:

- вивчення теоретичних засад нормативності української мови та поняття норми як основи сучасної української мови;
- оволодіння нормами літературної мови, вміння дотримуватися їх в різних умовах спілкування відповідно до мети і змісту висловлювання;
- сприяти підвищенню комунікативної культури шляхом стимулювання мовленнєвої активності курсантів;
- виробляти навички правильного користування різними мовними засобами залежно від сфери й мети спілкування;
- виховувати естетичне ставлення до мови, почуття особистої відповідальності за власну мовну поведінку і за стан мовленнєвої культури у війську та суспільстві тощо.

За максимально сприятливих умов та чинників реалізації цих завдань, майбутні офіцери-військовики набувають досвід вирішувати фахові проблеми шляхом правильного професійного мовлення, використовуючи вміння аргументувати свою

позицію, переконувати співрозмовника, вибудовувати власну тактику і стратегію поведінки залежно від ситуації професійної комунікації, дотримуючись при цьому норм культури мовлення.

Однак, на цій шляхетній стежі проблемою постають реальні загальносоціальні чинники, які доцільно проаналізувати. Дуже важливим є чинник, який виявляє мовленнєву якість контингенту абітурієнтів, що згодом стають курсантами й слухачами військового вишу. Адже це вихідці з усіх регіонів України, більшість з центральних і південно-східних. В останніх, як загальновідомо, у широкому вжитку українська і російська мови, а здебільшого суржик, або, як ще делікатно називають, українсько-російське змішане мовлення, третій мовний код. Як доводять дослідники Г. Хентиель і О. Тараненко, який може навіть розглядатися як певний різновид національної мови, бо передається у межах родин від покоління до покоління: “виходимо з того, що поява “суржику” (як правило, в його усній формі реалізації) як одного з помітних явищ на мовній карті України припадає вже на час, коли стає очевидно, що він сформувався як засіб комунікації широких мас мовців України, а також як основний використовуваний код у багатьох сім'ях, як код першої мовної соціалізації для дітей у цих сім'ях” [5 : 4].

Дитина продовжує соціалізуватися вже у дошкільному закладі. І це становить зміст другого загально-соціального чинника, який впливає на основи мовленнєвої культури. Тут ще більше занурюється в атмосферу мовного покруча (бо суржик таки є спотворенням літературної мови) оскільки вихователі дошкільних установ не скрізь і не завжди дбають про свою культуру мовлення. Не бажають усвідомити, що від того, якою мовою звертатиметься до дитини вихователь, чи прищепить любов і повагу до рідного слова, залежить у подальшому мовно-мовленнєвий розвиток особистості. А тим часом специфіка працівника дошкільної освіти полягає насамперед у тому, що саме слово виступає основним провідником усієї інформації, яку засвоює дитина у ранньому віці.

Важко не погодитись з думкою академіка Л. Мацько, яка наголошує, що “особистість молодшої людини формується переважно на мові, на її арсеналі та її засобах і розкривається як освічена виразна індивідуальність” [1 : 3]. У формуванні освіченої мовно-мовленнєвої культурної особистості пріоритетну роль має відігравати школа, шкільний учитель. Із цим аспектом пов'язаний наступний загальносоціальний чинник, що може сприяти (чи не сприяти) реалізації завдань вже вищої школи.

Саме в загальноосвітній школі мають бути закладені стійкі основи і аспекти мовної особистості – мовна правильність й інтеріоризація, як це доведено вже в іншій статті Л. Мацько – “Матимемо те, що зробимо. До питання формування мовної культури” [2 : 46]. Це вивчення правил користування мовою, її лексикою, граматичними формами. Саме в школі виробляються орфографічні, орфоепічні, акцентуаційні, пунктуаційні навички, уміння будувати речення, користуватися ними, реалізувати себе у висловлюваннях відповідно до власного внутрішнього світу, – тобто творити себе засобами мови. Це здійснюється за допомоги і сприяння учителя. На жаль, доводиться констатувати, що значна частина шкільних учителів формально ставляться до української мови, використовують її на уроках, а на перерві, в учительській, у позакласній роботі переходять на російську. Такий педагог дезорієнтує своїх вихованців, формує у них стереотип вторинності української мови, примітизує її, гальмує засвоєння, відбиває бажання оволодіти нею. Проте саме вчитель має навчити своїх учнів поваги і любові до мови своєї держави.

До загальносоціальних чинників, що мають сприяти у засвоєнні норм літературної української мови, підвищенню мовленнєвої культури, належать засоби масової інформації. Прикро, але далеко не всі радіостанції й телеканали виправдовують покладені на них очікування. Увімкнувши будь-який із них, *не почуємо, а почуємо*, не що, а **що**, **ч**ому, **ч**ясто, **ч**орний, **ж**овтий. Це порушення орфоепічних норм, бо в українській мові шиплячі приголосні набагато твердіші, ніж в російській мові. Так само українській літературній мові невластива вимова **а** на місці ненаголошеного **о**. Тож, коли працівники радіо і телебачення кажуть *п**а**р**я**док, рек**т**ар, мажоритарна (система), ви**б**ари*, то вони ігнорують (або не знають) вимовної норми, яка регламентує тільки *пор**я**док, рек**т**ор, мажоритарна, ви**б**ори* тощо. Чимало помилок допускають і в наголошуванні слів. Коли, приміром, в українському слові є подвійний наголос, вибирають спільний з російським: *зав**ж**ді, до**г**овір, пер**е**спів, хоча при**р**одніші традиційні наголоси **з**ав**ж**ди, **д**о**г**овір, пер**е**спів*.

Звертає на себе увагу й те, що останніми роками на сторінках преси, у теле- й радіопередачах, а надто у мережі Інтернет, надмірно використовуються чужі слова: *амбасадор, менеджмент, імпічмент, наблікрілейшинз, аберація* тощо. Це, як слушно зазначає мовознавець О. Пономарів, відбувається тому, що “на відміну від багатьох цивілізованих країн, де слово може стати надбанням літературної мови тільки після дозволу академічної мовознавчої установи, у нас будь-хто може вживати що завгодно і де завгодно” [3 : 161]. Не може не впливати на ще недостатньо стійку мовленнєву культуру і мовний зміст великих і малих рекламних щитів, що ясніють на вулицях міст й тиражуються у засобах масової інформації. Вадою їх є численні помилки проти норм сучасної української літературної мови. Наприклад, багато рекламних текстів закінчуються синтаксичним безграмотним закликком звертатися за адресою, замість звертатися *на адресу*. Або в рекламних оголошеннях запевняють, що в них “*ціни найнижчі з існуючих*”. Замість невластивого українській мові активного дієприкметника *існуючі* слід би було використати словосполучку *наявні тепер* чи прикметник *теперішні*: “*ціни найнижчі з наявних тепер*”, або “*ціни з теперішніх найнижчі*”.

Щогірше останнім часом у мові оголошень і реклам, що друкуються у ЗМІ, почали інтенсивно виявлятися ознаки сексизму (сексизм – ідеологія і практика дискримінації людей за статевою ознакою). Можна нерідко прочитати прямі чи приховані висловлювання про те, що роль однієї статі в соціальному, економічному й культурному житті нижча, ніж іншої. Частіше за все принижуються жінки, що виявляється в текстах реклам у ЗМІ, Інтернет-оголошеннях про прийом на роботу. Так, на офіційній сторінці АТБ-маркету у соціальній мережі Facebook було опубліковано оголошення разом із зображенням відра: *З Міжнародним днем фемінізму! Свято святом, а прибирання за розкладом! “А популярні найменування жінок у мережі Instagram сильна та незалежна або щаслива дружина та мати вже давно не вживають як позитивно марковані, вони набули статусу образ, тобто відбувся зсув мовно-етичних норм сучасної української мови”, – ділиться своїми спостереженнями автор дослідження “Вияви сексизму в мові з позиції еколінгвістики” [4 : 112], і з цим важко не погодитись. Узагальнюючи, підкреслимо, що ефект від уживання сексизмів у мові не тільки вкрай негативно впливає на молодих мовців, а й є ознакою духовної девальвації суспільства.*

Вищий військовий навчальний заклад має свою специфіку, свій особливий

устрій, регламент, традиції, визначається й певною консервативністю, та все ж не ізольований від суспільства. Зазнає різноманітних проникнень, перебуває під впливом тих багатьох загальносоціальних чинників, про які мовилося. І це не може не спричинити серйозні проблеми, пов'язані з формуванням мовленнєвої культури. Так, уже з перших днів перебування молодого людини у середовищі ВВНЗ вона потрапляє під вплив слова офіцера: командира, згодом викладача. Їхнє мовлення непомітно, іноді на підсвідомому рівні наслідують і засвоюють вихованці. А отже, офіцер у вищому військовому навчальному закладі передусім сам має бути мовленнєвою особистістю, під якою розуміємо передовсім національно переконану особистість, що є носієм національної свідомості, державної мови й культури. Людиною, яка володіє сукупністю знань, уявлень з державної мови та вміє їх творчо використовувати у різних видах мовно-мовленнєвої діяльності, бажає самоудосконалюватися, засвоюючи щораз вищі рівні, щоб відстоювати право своєї мови бути державотворчим чинником.

Володіння державною мовою – неодмінна ознака всіх, хто живе в Україні, хто сприймає її як свій дім, хто хоче бачити її серед цивілізованих культурних країн. Особливо це стосується представників української держави, до яких належать і офіцери-військовики, які не завжди культивують зразок офіційного спілкування. Цим самим не декларують розуміння соціального престижу державної мови як основи державного розвитку нації.

Доводиться, на жаль, констатувати, що нерідко негативні соціальні чинники впливають не тільки на курсантів, а й на викладачів ВВНЗ як військовиків, так і цивільних. Це зумовлено суб'єктивними й об'єктивними причинами. До суб'єктивних слід віднести недбалість особи до свого мовлення, а до об'єктивних – агресивний наступ гібриду російської та української мови у багатьох суспільних сферах, які можна означити як чинники локальні, або внутрішні.

Так, у вищому військовому навчальному закладі, середовищі, де тривалий час проживають молоді люди й перебувають між собою у дружніх стосунках, формують вже внутрішній сленговий чинник, що впливає на культуру мовлення в цілому. Сленг – це слова чи вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків. Існує і курсантський сленг. Наприклад, *слон* – першокурсник, *муляка* – курсант, який не дбає про свій зовнішній вигляд; *торчок* – той курсант, що не може скласти нормативи і підводить свою групу; *ковпак* – непідстрижений курсант; *аватар* – людина, що зловживає алкогольними напоями тощо. Поміркване їх використання не спотворює мову, а вносить у курсантське мовлення певний колорит, а іноді полегшує спілкування. Проте сленг у мовленні викладача, особливо часте його використання, не тільки збіднює його мовлення, а й загалом ставить під сумнів педагогічну культуру викладача. Це стосується і росіянізмів, якими рясніє їхнє мовлення: *тіпа*, *короче*, *кльово*, *кайф* та ін., а також антикомпліментів, які вживають викладачі: “У тебе дірява пам'ять!”, “Ти впертий, як осел!”, “На кого ти схожий?”, “Що ти мовчиш, як риба у воді?”, або ще “крутіші” порівняння. Протилежного ефекту викладач досягне, якщо похвалить курсанта: “Молодець, старайся, сьогодні вже краще!”, “Не сумуй, тобі все вдасться!”, “Чудово! З вами приємно спілкуватися” тощо.

Аналізуючи локальні чинники впливу на мовлення вихованців ВВНЗ, слід звернути увагу на проблему, що несе справжню загрозу культурі мовлення – це не-

нормативна лексика: лайка, лихослів'я. Офіцер-викладач чи командир не має права говорити низьким стилем. Мова кримінального світу – матюки, мова зони не лише розхитує, але й руйнує еталон будь-якої літературної мови. Мат – це великий гріх перед Богом і великий сором перед людьми. Історично доведено, що українцям не властиві огидні матюки. Ще у XVII ст. чужинці, які подорожували Україною, відзначали, що у цього народу тільки чотири лайливі слова – *свиня, собака, дідько й чорт*. Ті, хто готує майбутніх офіцерів ЗСУ, повинні допомогти своїм вихованцям усвідомити, що кожне лайливе слово несе руйнацію, фізичну і духовну. Але щонайважливіше – постійно плекати в собі й прищеплювати своїм вихованцям розуміння, що Україна починається з кожного з нас. І кожен зобов'язаний відстоювати свою мову, культуру. Утвердивши українську мову у війську, а значить і в суспільстві – збережемо Україну як європейську націю, піднімемо у кожного українця дух національної свідомості, забезпечимо й високу мовленнєву культуру як визначний показник культури в цілому.

Досягти цього у військовому середовищі можливо за умов забезпечення мовного режиму. Так, як це, наприклад, здійснюється у Національній академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного. Тут питання удосконалення й розвитку мовленнєвої культури як пріоритетне постійно перебуває у полі зору керівництва. Підтвердженням цього може служити Наказ начальника академії від 27 лютого 2021 року за № 119-00. У відповідності до цього документа усім підрозділам ставиться завдання вивчення й аналізу дотримання чинного законодавства України щодо використання української мови як державної, забезпечення постійного контролю за його виконанням. Вчені ради факультетів зобов'язані розглянути питання щодо використання державної мови під час виконання службових завдань. На службових нарадах слід періодично заслуховувати командирів підрозділів, у яких виявлено найбільше проблем, пов'язаних із використанням державної мови під час міжособистісного спілкування тощо.

Ефективним чинником покращення мовленнєвої культури в академії є курси підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників. Тут упродовж 36 академічних годин вивчають теми:

- Склад лексики сучасної української літературної мови.
- Суржик як одне з найбільш поширених відхилень від мовної норми.
- Лексика ділового мовлення (науково-технічна термінологія).
- Наголошування слів в українській мові.
- Мовні норми.
- Найтипівіші порушення ономастичних норм.
- Мовленнєвий етикет.

У межах програми курсів слухачі вправляються у написанні промов різних типів, їх виголошенні та аналізі. Вивчають тонкощі проведення дискусій, дебатів, полемік, службових нарад різних видів та участі в них.

Академія видає журнал “Офіцер України”, у кожному числі якого є рубрика з роз'ясненням змін, що пропонує нова редакція Українського правопису, а також “Пишімо й говорімо правильно”, де наводять приклади найтипівіших труднощів орфографічних й орфоепічних норм.

Популярним серед курсантів став традиційний конкурс “Сила слова”, який щорічно проводять в академії до дня української писемності та мови. Цей захід

сприяє піднесенню соціального престижу державної мови і, водночас, є підтвердженням того, що вона серед військовиків стає все більше затребуваною, а майбутні офіцери поступово стають пропагандистами української мови.

Висновки. Мовленнєва культура – невід’ємний органічний складник загальної культури офіцера-військовика. Формування її – довготривалий процес, який залежить від багатьох загальносоціальних і локальних чинників, від створення сприятливого мовного режиму.

При цьому провідну роль має відігравати офіцер-командир і викладач, як військовий, так і цивільний. Він покликаний бути мовленнєвою особистістю, уміти переконати своїх вихованців, що мовленнєва культура – це пріоритетний шлях до оволодіння професією і становлення в суспільстві.

У перспективі можна передбачити подальшу співпрацю філологів з викладачами фахових предметів з метою запровадження у них вправ, які б спонукали курсантів інтенсифікувати своє мовлення.

Список використаної літератури

1. *Мацько Л. І.* Стратегія мовної освіти в Україні / Л. І. Мацько // Педагогічна газета. – 2004. – № 5 (118). – С. 3.
2. *Мацько Л. І.* “Матимемо те, що зробимо” До питання формування мовної культури / Л. І. Мацько // Дивослово. – 2001. – № 3. – С. 45–52.
3. *Пономарів О.* Українське слово для всіх і для кожного / О. Пономарів. – Київ : Либідь, 2013. – 325 с.
4. *Тараненко К. В.* Вияви сексизму в мові з позиції еколінгвістики / К. В. Тараненко // Мова і міжкультурна комунікація. – 2019. – № 2. – С. 106–114.
5. *Хентиель Г.* Мовний ландшафт Центральної України: українська мова, російська мова, “суржик” / Г. Хентиель, О. Тараненко // Мовознавство. – 2015. – № 4. – С. 3–25.

References

1. *Matsko L. I.* Stratehiia movnoi osvity v Ukraini / L. Matsko // Pedagogichna hazeta. – 2004. – № 5 (118). – S. 3.
2. *Matsko L. I.* “Matymemo te, shcho зробимо” Do pytannia formuvannia movnoi kultury / L. I. Matsko // Dyvoslovo. – 2001. – № 3. – S. 45–52.
3. *Ponomariv O.* Ukrainiske slovo dlia vsikh i dlia kozhnoho / O. Ponomariv. – Kyiv : Lybid, 2013. – 325 s.
4. *Taranenko K. V.* Vyiavy seksyzmu v movi z pozytsii ekolinhvistyky / K. V. Taranenko // Mova i mizhkulturna komunikatsiia. – 2019. – № 2. – S. 106–114.
5. *Khentyel H.* Movnyi landshaft Tsentralnoi Ukrainy: ukrainska mova, rosiiska mova, “surzhyk” / H. Khentyel, O. Taranenko // Movoznavstvo. – 2015. – № 4. – S. 3–25.

*Стаття надійшла до редакції 19.03.2021
доопрацьована 26.03.2021
прийнята до друку 05.04.2021*

SPEECH CULTURE AT THE MILITARY HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Klavdiia Panasiuk

*Petro Sahaidachnyi National Army Academy
Heroes of the Maidan Str., 32, 79026, Lviv, Ukraine
phone: 096 449 98 31
e-mail: prima1945@ua.net
<https://orcid.org/0000-0003-1452-6743>*

The aim of this article is to analyze the meaning of speech culture in the process of military officer becoming. The main subject of the research is the factors that influence its formation and improvement.

Future officers acquire linguistic and conversation competencies at Military academy in classes on the subject of “Ukrainian language for professional purposes”. It promotes the acquisition and identification of knowledge in all professional subjects, and subsequently bringing them to subordinates in the practical field.

Cadets get experience to solve professional problems in Ukrainian language **classes through conversation**, learn to use the skills for arguing their position, convince the interlocutor and build their own tactics and communication strategy, while confirming the norms of conversation culture. However, some real factors cause a problem. This is the conversation quality of the cadets from different regions of Ukraine. Most of them are from the central and southeastern regions, where surzhyk is the most widely used and among which the children first socialization takes place. Socialization continues at preschool educational institutions and at schools, where the number of teachers formally refers to the state language. Conversational culture is badly influenced by the media – radio, television, Internet, which not only replicate violations of the Ukrainian language standards, but also allow manifestations of sexism. These external social factors are analyzed in details. The scientists paid attention to internal and local factors. These factors ruin conversational culture of both commanding officer and teacher, such as Russianness (words borrowed from Russian language), slang and swearing.

The practical aspect of the research is the main recommendations for improving conversational culture at the military educational environment. They are related to language regime. This is the priority attention of the management regarding strict compliance with the current legislation of Ukraine on the use of the state language. The priority attention of leadership is to comply with current legislation of Ukraine on use of the state language, enhanced control over its implementation, constant **improve language and conversational qualification of scientific and pedagogical staff** in advanced training courses, involve cadets in extracurricular activities, etc.

The conclusion affirms the idea that speech culture is an integral part of the military officer general culture. Its formation depends on many factors and language regime. The main role belongs to commanding officer and teacher. Teacher should convince students that conversational culture is the best way to master the profession.

It should be a cooperation of Ukrainian language teacher for professional purpose with teachers of professional subjects to encourage cadets and improve their conversational skills.

Key words: speech of a military officer, speech culture, social factors of influence, speech personality, language mode.